

מתורתו של בעל ההילולא (אמרי נועם חקת אות טז) / הודיה לה' מעלה ומכלילה את העולמות כולם

הקדמה א' - ד' עולמות

הקב"ה ברא את העולם והוא מחיה אותו בכל עת ורגע, כשם שהנשמה מחיה את הגוף בכל רגע ורגע, ואם יהיה באיזו צורה ואופן ניתוק בין הנשמה לגוף אזי הוא ימות - כן הדבר בכל העולם כולו. יש לו נשמה, והנשמה היא חלק אלוהי ממעלה אשר נופחת בו חיים. וזה מאמרנו בכל יום (ברכות ק"ש) 'ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית'. היינו שבכל רגע יש הויה מחודשת של מעשה בראשית, כי החיים זורמים לתוך ההויה הזו בכל רגע, וממילא כל רגע יש יצירה חדשה של ההויה, והיא נקראת "מעשה בראשית".

החיות הזו, שורשה הוא האין סוף ברוך הוא ברוח שמו, אשר כמוהו שאין שיעור וערך לעולם בריחוק מהגשמיים אשר ברא. ובשביל שתהיה אפשרות של יצירה גשמית לעמוד ולהתקיים, צמצם את החיות - הנשמה הנזכרת, בהדרגה מיוחדת, וכך, קמעה קמעה מתכסה הנשמה והכיוונו והלבושים תופסים מקום נוכח וברור יותר, ואילו הנשמה נעלמת בתוך העולם אשר נקרא על שם ההעלמה שהוא יוצר - בשמו זה. ההדרגה הזו, נעשה ע"י פריטים רבים למכבד, אשר כל אחד ואחד מהם תורם את חלקו להשתלשלות ולהצטמצמות של הנשמה שהיא חלק אלוהי ממנו. כל הפרטים הללו נחלקים לארבע קבוצות, אשר כל קבוצה מאלו ביחס לקבוצה שלמעלה ממנה מסתירה בסגנון זהה על הנשמה, אך כאמור בכל קבוצה לקבוצה יש רבדים רבים של השתלשלות, וממילא - של הסתרה.

ארבעת קבוצות אלו, נקראות ד' עולמות אבי"ע: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה. עשיה - רובו רע, יצירה - שיה בוש, בריאה - מיעוט רע, אצילות - כולו טוב.

ה"טוב" וה"רע" האלו, הם יחס ההסתרה על בהירות הנשמה, ככל שהרע נוכח יותר, כך נסתרת הנשמה יותר, והאור האלוהי מתעלם. וככל שהרע מועט, כך ההכרה והבהירות של הנשמה נוכחת יותר וגומלה לעין.

הקדמה ב' - עליית העולמות

כל העולמות כולם, בשעת בריאתם היו במקום עליון יותר מהמקום שבהם הם נמצאים כיום. עולם העשיה היה במקום עליון יותר וחשוך פחות, וכך מעליו עולם היצירה היה עליון יותר, וכך עולמות הבריאה והאצילות. ואם כן, בעולם העשיה של ששת ימי בראשית - ההכרה האלוהית והתגלות הנשמה היתה גדולה ובהירה הרבה הרבה יותר מההתגלות הקיימת כהיום הזה בעולם העשיה. וכן גם בשאר העולמות מעלה מעלה.

גרם חטאו של אדם הראשון, שכל ה"מערכת" הזו הושפלה והונמכה בהרבה, וממילא בעולם העשיה, קשה עד בלתי אפשרי לגלות שיש בה נשמה בכלל, וכן גם התממעות נשמית יחסית בעולמות שלמעלה ממנה. ואולם יש זמנים שבהם יש "עליית העולמות", היינו שהעולמות חוזרים יחסית למקומם המקורי, ואז גם בעולם השפל ביותר, ההכרה הרוחנית אפשרית יותר.

אחד הזמנים הוא "שבת". בליל שבת מתעלה עולם העשיה, ומי שזוכה, יכול לחוש שהבריאה כולה מתרוממת ומתקדשת יותר. קל יותר לכל אחד לעצום עיניים ולהמשיך על עצמו קדושה וקירבת אלקים בליל שבת. כל אחד לפי ערכו יכול לראות שהוא מתייחס ביום נשגב וקדוש זה אל רוחניותו מעט יותר מהיחס שהוא מפנה לה בכל ימות השבוע, כאשר העולמות נמוכים יותר בגלל החטא הקדמוני.

ממילא, המושג "עליית העולמות" איננו כפי שאנו מדמים לומר, שהעולם עם האדמה הפיזית מתגבה ועף באויר לעבר העולם המשעליו, אלא שזה שנינו פנימי פנימי המתחולל בהכרת הברואים הפזורים בעולמות.

כך גם בתפילה בכל יום, אנו מעלים את העולמות בסדר ובהדרגה מעשיה ליצירה ומיצירה לבריאה ומבריאה לאצילות, ואז "נכללים" כל העולמות כולם, וההכרה הרוחנית בוקעת גם בעולם העשיה.

הקדמה ג' - שם מ"ב

כל חפץ מתרומם ממטה למעלה על ידי צורה של צבת, זאת אומרת ימין שמאל ואמצע. לדוגמה הצבת, יש לה זרוע ימין, ויש לה זרוע שמאל, ויש לה את הליבויר בין שני הזרועות. כך גם כאשר מרימים חפץ בשתי הידיים, יש את הכח המכריע המחבר בין שתי הידיים ומסייע להם בהרמה. נמצא איפוא שההרמה מתבצעת על ידי שלש ידיים, החדס הגבורה והתפארת. שלש פעמים יד עולים בגימטריא מ"ב.

וברוחניות, עליית העולמות מתבצעת על ידי שם מ"ב. זהו שם המקנן בעולם עליון, והוא "סוחב" בכיכול את העולם שמתחתיו אליו. אם כן יש שלשה שמות של מ"ב, האחד ביצירה להעלות אליו את העשיה, השני בבריאה להעלות אליו את הבריאה, והשלישי באצילות להעלות אליו את הבראה.

מלשט השמות מ"ב הללו שונים, בעולם היצירה השם מ"ב הוא של מ"ב אותיות, שהם ר"ת של תפילת "אנא הוה" הכוללת מ"ב תיבות. בעולם הבריאה השם מ"ב הוא של מ"ב אותיות פשוט מלא ומלא דמלא של שם הויה ב"ה. בעולם האצילות השם מ"ב הוא פעמיים שם אה"ה העולה מ"ב. בכח שמות אלו, מתרוממת ההכרה הרוחנית, ואור ה' מתגלה בעולמות התחתונים יותר וכן הם מתקרבים ברעיונם לעולמות העליונים יותר, והעולמות שהנשמה איננה מוסתרת כל כך, אלא מאיר במלוא עוזו ויפיה והדרה האלוהי.

הקדמה ד' - הודיה

להלן בדברי רבינו נראה, שאחת הדרכים אשר יכולות לעזור לנו לקרב אל השכל שבעשיה את מציאות הנשמה בבריות, הוא עבודת ההודיה. "תודה" היא הסכמה מהותית שמעשיו המצב נכון יותר מעד עכשיו. לדוגמה, עני המודה לעשר על הרומנו, הוא הודיה מודה לו על האמת שבלעדיו לא היתה לו יכולת קיום, וכעת הוא מבטל את דעתו ומודה לעשיר, ונכלל בו.

כך גם, כאשר עולם העשיה מתעלה לעולם היצירה,

הוא מודה לו על כך שעד עכשיו הוא היה חשוך, רחוק ומנוכר. ומעשיו טוב לו, ומעשיו הוא מואר באור הנשמה, באור א-ל-ח. כן, כאשר אדם בינו לבין עצמו מודה לה' על מה שיש לו ועל מה שנתן לו מתנת חינוך ברחמים רבים, הוא מגלה את עולמות יב"א בתוך עולם העשיה שהוא נמצא בו כעת, ועל ידי ההודיה נעשית הפרדה בין החויה למציאות-בין הקלי' לקודש, ומתגלים מעשה ה' ורוח נשמתו בתוך עולם העשיה שהיה עד לפני ההודיה רבוב רע. [הקטע הזה האחרון עמוק מאד, ותקוותי שבנין לאשורו, ותן לחכם ויחכם].

ומכאן לדברי קדשו של רבינו האמרי נועם ז"ל: "עלי באר ענו לה. ובמסורה תרין, דין, ואידך, ענו לה" בתודה (התלים קמז ז).

ידוע אשר עליית העולמות הוא על ידי שם מ"ב, ומעלים עולם העשיה אל היצירה על ידי מ"ב שהוא ג' פעמים י"ד, והיצירה אל הבריאה על ידי י"ד כ"ח, ובריאה לאצילות על ידי ב' פעמים אה"ה. כנודע מהמקובלים. ונתקשרו על ידי זה כל העולמות מעשיה עד אצילות על ידי ג' פעמים מ"ב. וכן הוא סדר התפלה, אשר שמונה עשרה הוא בעולם אצילות, ומקודם הוא ג' עולמות בריאה יצירה עשיה, ונתייחדו כולם ונתעלו עד אצילות אשר שם הוא קס"א העליון כנודע.

וזהו 'עלי באר', שיש עליה אל בחינת מלכות הנקראת באר, [מן] עשי"ה העולה שכינ"ה. [והעליה היא על יין] 'ענו לה', כי ענו' עולה ג' פעמים מ"ב, על ידי ג' פעמים מ"ב יש לה עליה עד קס"א העליון העולה ענו' ל"ה, שהוא בחינת תפלת "ח עולם אצילות. והנה החזמירות של עשיה מצניו לשון תודה, על דרך הנוסח הודו לד' קראו בשמו, שאומרין אותו בעולם עשיה כפי נוסח ספרד. וביצירה אומרים ממזור לתודה. ובבריאה אומרין יחד כולם הודו והמליכו. ואחר על בארן לתפלת "ח אצילות.

וזהו ענו לד' בתודה, היינו, על ידי התשבחות והודאות שמקודם תפלת "ח מקשרין כל העולמות על ידי שלש פעמים מ"ב העולה ענו'. ומעליו המלכות שהוא שם אדנ"י בריבוע העולה ענו'.

לעטר פתורא
דרושים נאים לפרשת השבוע

חסד

העיקר הן אדם הוא זה שמיטיב לשני. הבסיס לכל מצוות החסד של 'ואהבת לרעך כמוך' גמילות חסדים, בקור חולים, הכנסת כלה ולווית המת וכו' הכל נלמד ונדרש מן הפסוק 'והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשוך' כדאיתא בב"ב.

'והלכת בדרכיו' אדם צריך להדבק במידותיו של הקב"ה זוהי מהותה של מצוות החסד. מספר הגה"ח ר' יענקלה גלינסקי זצ"ל: כשהגרמנים כבשו את פולין בחדש יום והרוסים מצד זה, נבצר מקום בגיהנום בליטא החופשית שהוקמה בתווך, והמוני בני השיבות מצאו מקלט בעיר וילנה. רציית להיכנס אל הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, ומקורבו הגאון רבי חזקיהו יוסף מיישקובסקי זצ"ל קבע לי תור למחרת היום כבלת עשרה בבווק. כל הלילה לא ישנתו מרוב התרגשות, ושיננתי את סוגיות מסכת יבמות שיהיו שגורות על פי, שאם ישאלני לא אמנמם אלא אומר לו מיד: "חשמ עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום", וכו' וכו'. הגעתי במועד ומצאתי כשלושים איש ממתניני לתורם, כל אחד שומר צרותיו. לפתע נפתחה הדלת והרב מיישקובסקי קרא לי להיכנס. התרגשותי גאתה. עמדתי לפני רבם של ישראל. הייתי בטוח שהשאלה הראשונה תהיה: מה אתה לומד, השאלה השנייה: את חידשת, והשאלה השלישית: ומה עוד חידשת. במקום זה שאל שלוש שאלות אחרות. הראשונה: "מתי קיבלת לאחונה מכתב מההורים", ענית: "כבר חצי שנה שנותק הקשר". הם נשארו בצד הרוסי, ואנחנו ברחנו לליטא מהצד הגרמני.

השאלה השנייה: "האם יש לך שמיכה". על מקום שניה לא שאל. לרבים לא היה. ישנו על ספסלי בית המדרש. אבל בלי שמיכה עלולים היו לקפוא למוות. ענית שיש לי, ונחה דעתו.

השאלה השלישית: "אפשר לראות את נעליך?". התביישתי, אבל לא הייתה ברירה. הרמתי את המכנס המטולא, ונעליי נראו במלוא הדרן. בנובהרדוק היו אומרים על נעלי הבחורים: כולם אהובים כולם בורים, וכולם פותחים את פיהם. מיד נתן לי כסף לקנות זוג נעליים, ואמר: "כאן ביתך, הוא פתוח עבורך עשרים וארבע שעות ביממה". ואני, כששמעתי, במקום לשמוח התחלתי לבלות מהתרגשות. הרגשתי שלמחרת אכפת ממני, הוא לא חקר אותי על צרותיהן וצרות צרותיהן של היבמות, אלא עניינו אותן וצרות צרותיי שלי... כאלו היו גדולי ישראל!

עטרת מז
ממחשבת המוסר

"זאת חקת התורה"

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

וצ"ע, כיצד בזה שכתב בה חוקה השיב לטענת השטן ואומות העולם, והרי י"ס מה טעם יש בה. והנראה לומר בזה, בהקדם קושיית דרשות הר"ן (ירוש א' טו) דכתיב בפרשת ואחתנן (בריים ד') 'אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה', וכיצד אפשר שדוקא מחמת החוקים שאין בהם טעם, ישבחונו העמים. וביותר, שהרי אדרבא על החוקים היו מונין אותם, וא"כ מוכח דלא רק שישנה תשובה בכך דכתיב חוקה, אלא ונהפוך הוא. עתה משבחים האומות שירק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, וצ"ב.

והנה אמר קהלת "כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אכחמה והיא רחוקה ממני", ואמר ר"ע (יומא יד) דאמר כך על פרה אדומה דאם על הטמא טהור, על הטהור לא כ"ש. ויש לדקדק לטענו באומרו 'אמרתי אכחמה', דהינו שהולך ומחכים, ולא אמר חכמתי, דהינו שהגיע לתכלית החכמה. והביאור בזה, שהחוקה אינו דבר המשוכלל תחילת הבנה כלל, אלא רק שא"א להגיע לתכלית חכמתו, דככל שמכילים להבין יותר קמה וגם ניצבה קושיא וידולה יותר, וממילא נדרש יותר להעמיק ולהבין, וכך לעולם, ואין לדבר סוף. א"כ נמצא דעצם זה שהיא חוקה, דכביכול אין באפשרותינו להבינה, היא היא המביאה אותנו לידי החכמה, שהרי אין סוף לאפשרות להעמיק בה וממילא להתקשות בה. ולזה רמז באומרו שלאחר ש"ל זה נסיתי בחכמה", אמרתי שתכלית החכמה היא 'אכחמה והיא רחוקה ממני', דהינו דעצם זה דהיא רחוקה ממני, הוא עצמו ההולך ומחכים אותי.

ולזה מביאר מה שבסיחיים העמים 'רק עם חכם ונבון' בדוקא על החוקים, דאם קבלתם החוקים, א"כ אין סוף לחכמתכם. וזו גופא התשובה שהשיב להם בכך דכתב חקה, דהינו דככל שתתחכמו להבינה, היא תחכים אתכם. ואע"פ שלא תגיעו לתכלית הבנתה אל טעמו לומר שהנה כה החכמתנו ואם עדיין לא זכינו לאורה ע"כ שאין זו רצונו, ע"ז אמר אין לך רשות לערער אחריה, כי היא היא שורש ויסוד כל חכמת התורה, ודו"ק. (הערה תשעה - עיי' בדברי החינוך מצוה צה דמשמע הכי)

"ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו'"

ובדרשות הר"ן (ח) ביאר חטאו של משה ע"ה בהקדם ג' הקדמות. א' - רצונו של ה' למעט כמה שיותר בנס. ב' - בכח הטבעי ביסודות הבריאה להתהפך מאחד לשני. ג' - לאחר שקיבל דבר מסוים איזו צורה, אפי' לאחר שנסתלקה ממנו יקבלה שנית ביותר קלות, ודוגמת המים שהוחמו, שגם לאחר שנתקררו יקבלו החום שנית בקלות יותר. משה רבינו נתבקש בפעם הראשונה (שמות יז) 'וזהיית בצור והוצאת ממנו מים', והוא כדי למעט בנס. אמנם בפרשתן רק ציווהו לקחת המטה, וכונתו שמכיון שכבר יצאו מהסלע מים בעבר, עתה, רק בראותו את המטה בכך יצאו המים מאליו, וע"ז נאמר 'ונתן מימיו'. אמנם משה ע"ה הכהו גם הפעם, וכיון שיצאו רק מים קצת הכה בו שנית, ומחמת זה נראה בעיני העם כאילו משה מכוחו עושה זאת. וע"ז נתבע שהיה לו רק להראות המטה והיו יוצאים המים, ואילו בדרך שעשה זאת נכנס ספק בלב העם שמא מכוחו פעל זאת.

רבינו הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב זי"ע - ה'אמרי נועם' ח' תמוז תרל"ז

הוא יומא דאשכבתיה דרבי

עשו הטרה בבית הטרה והטמינוהו, ואחר הקבורה הלכו רגלי להעיר. למחרת ביום השבת בא ערל אחד לבית המדרש וסיפר שבית הטרה נשרף לגמרי (כי ערל זק סגייה על הבית ומה אחו בו האש) וכששמע ר' יהושע'ל שנסרף בית הטרה, אמר שבאמת הי' בזה הוראת שעה (לגנות בית טרה), וישאר הדבר כמקודם (בלי בית טרה).

"ומספר עוד ר' פנחס באקאן נ"י, ששמע מחסידים ששמעו מהחסיד המפורסם ר' מאטיש עקשטיין ז"ל, שהי' בשעת מעשה אחר שעברו הרבה שנים מאז, באחד מלילות שבת קודש, המנהג הי' בדזשיקוב שאחר תפלת ערבית בליל ש"ק סעדו החסידים את סעודת ש"ק בביהמ"ד והרה"ק ר' יהושע'ל נכנס אז בחדרו הנקרא דער קדשי קדשים, ואחר שעתיים הי' יוצא מחדרו לנהל שלחנו הטור. אמנם בליל שבת הוא לא יצא מחדרו בזמן הרגיל, ונתעכב זמן רב.

"פתאום פתח הרה"ק את דלת חדרו, ופניו פני להבים וכולו רועד, והשנין עצמו על ידית הדלת בידו הק', וניגשו החסידים אל הרה"ק לשמוע מה בפיו, ובכח הרה"ק ואמר בזה"ז, זכרתי אתם כשהיינו בקארלסבאד ולקחתי כסף מן האיש שממדינת רוסיה? הוא הי' בעל עבירה ל"ע עד מאוד, ולא ידעתי עד כדי כך, לו ידעתי, הייתי שולח דילוג-רב לכאן שישלחו כסף עבור הרכבת המיוחדת, אבל לא ידעתי, ולקחתי ממנו את הכסף, הגם שהי' רק בתור הלואה, ותיכף כשחזרתי לביתי שלחתי אליו את הכסף, לקחתי את הכסף כדי למהר את הנסיעה, הי' בזה טובה לי ולאבי, האיש מתגלגל ל"ע כ"כ הרבה שנים (שאין לו תיקון) ירחם עליו הקב"ה ויאמר די, שיבוא למקום מנוחתו.

"אחר כך ציהו הרה"ק ר' יהושע לקרוא להדיין ולהנהיג ר' בעריש לויפער ז"ל, וביקש מהם בתחנונים שיסכימו שכבר יחזור למקום מנוחתו וכו', ולהדיין אמר שיאמר שלש פעמים שהוא מסכים, וצעקו ביחד עם כל החסידים שמסכימים. כיון ששמע הרה"ק שמסכימים סגר את הדלת ונשאר בחדרו לכהמ רגעים, ואחר כך יצא מחדרו ופניו צהובים והטלית על ראשו, והתחיל לזמר שלום עליכם (כאילו לא קרה כלום וכמי שאינו עוסק בעיניים כאילו)."

עד כאן מתוך הספר 'שיח זקנים'. זכותו תגן עליו ועל כל ישראל, אמן.

ממדינת אונגאריה. "פתאום נפלה המקטרת מפיו של האמרי נועם, ונשתנה מצבו לרע, וניגש הרב הנ"ל במהירות להרה"ק ר' יהושע'ל ואמר לו שצריכים לומר ויודו עם הרבי, ונתעורר הרה"ק האמרי נועם ועדיין הי' יכול לדבר בכבודו, ושאל מה הוא אומר, ואמר לו האנשים (לא בנו הרה"ק ר' יהושע'ל) שאומר שצריכים לומר ויודו עם הרבי. שאל, היה עם פיפיות איז שלעכט? (היינו שיזהו הווידוי שלו, היה עם פיפיות שלוחי עמון בית ישראל), ויצאה נשמתו בטרה.

"כאשר נסתלק האמרי נועם הרי הי' מוטל על בנו העטרת ישועה להוביל את גופו לדזיקוב, ולצורך זה הוצרכו לרכבת מיוחדת. ואמר ר' פנחס נ"י, אבי אמר לי, ר' יהושע'ל ניקה את המגפיים ונסע לוויין לבקש מהקיסר פראנץ יאזעף רשיון מיוחד להוביל את אביו לקברות אבותיו, והקיסר נתן לו רשיון וחרו לקארלסבאד, והיו צריכים לסכום גדול לשלם עבור רכבת מיוחדת, ועמד שם איש פשוט אחד ממדינת רוסיה (בלי החימתאק) וניגש לר' יהושע'ל, ושאלו לסכום הכסף שצריך רצה ליתן את כל הסכום. אמר לו הרה"ק ר' יהושע'ל, שלא יקח ממנו אלא בתור הלואה, וכשיחזור לגליל דזשיקוב ישלח לו את הכסף, והסכים האיש. הרה"ק לקח את הכסף ונסעו עם הרכבת המיוחדת עד שהגיעו לאיזה עיר שמשם אין המשך להרכבת, והודיעו לעיר דזשיקוב שכל כמה קילומטער יכינו סוסים אחרים בכדי שיוכלו להגיע לדזיקוב עוד לפני כניסת השבת.

"בדרך הגיעו למעליץ (ב"א תמוז), ושם היתה חתונת בנו (או בתו) של האיש הנ"ל, וביקשו מקורביו של האמרי נועם שיעבירו את החופה מלפני המת, אמר להם המחונן, הלא הרבי אמר שיהי' על החופה, למעשה העבירו את החופה משם לכבוד הנפטר, כשהגיעו לדזשיקוב הי' הרופא עומד מוכן לומר בהחלט שנסתלק, ואמר הרופא על האמרי נועם שהוא ישן, אפי"פ שכבר עברו ג' ימים והי' בימות הקיץ, מ"מ הי' נראה כמו איש חי ישן.

"ביני לביני אמרו שכבר נטו צללי ערב, וירד הרה"ק ר' יהושע מן העגלה (ועשה תנועות בידיו הק') להסתכל אם כבר לילה, וזרח השמש (כידוע גדול הנס שאיננו בעמדת השמש עד תמימת הגלגל),

לרגל יומא דהילולא קדישא, נצטטה נא תיאור נורא מסדר הסתלקותו של רבינו 'האמרי נועם', שאמרנו בעתקת מילה במילה מלשוננו של הספר 'שיח זקנים', אשר גבה את העדות מוותיקי החסידים, איש מפי איש, וזה לשונו:

"בשנתו האחרונה, לאחר חג הפסח, חלה הרה"ק האמרי נועם זצ"ל והרופאים אמרו שיוטב לו אם יסע לקארלסבאד, אמנם האמרי נועם לא רצה לנסוע לשם, וכשאמר לו בנו הרה"ק ר' יהושע'ל, אמר האמרי נועם אין לי מה לנסוע, ממילא לא יעזור כלום. אמר לו בנו, אף על פי כן, הלא הרופאים אמרו שצריכים לנסוע, ואפילו אם יש רק קצת ממשות בדבריהם צריכים לציית להם.

"אמר לו אביו, אזוי זאגסטו? לאם כן רצוני שתוביל אותי בחזרה לדזשיקוב, ושיבנו חדר טרה אצל בית החיים (כי דזיקוב הי' נהוג לעשות הטרה בבית הנפטר ל"ע), והוסיף, משום שכאשר מביאים נפטר בערב שבת טרם כניסת שבת והזמן קצר (מחמת שביח"ח רחוק איזה ק"מ מהעיר).

"טרם נסיעתו אמר האמרי נועם, כיון שברוך לקארלסבאד עוברים על יד עיר אושפיצין, על כן רצוני לבקר אצל הרה"ק רבי שלמה מבאבוב (שהי' בן אחותו, והתגורר באושפיצין) ולפייסו, דאולי לא קירבתי אותו כדבעי, וניסע אחר שעתיים ברכבת אחרת. ואמר לו בנו הרה"ק ר' יהושע'ל שישתדלו שהרב מאושפיצין יבוא אל הרכבת, כי אין מן הכבוד שאביו ילך אליו. "אמנם למעשה לא כך הי' מעשה, הרה"ק האמרי נועם ירד מן הרכבת בעיר אושפיצין ונסע בעגלה לביתו של הרה"ק מבאבוב, ויחדיו המתיקו סוד (אין ידוע מה הי' המדובר בניהם). אחר כך ליווה אותו הרה"ק מבאבוב עד הרכבת, והמשיך ללוות את דודו האמרי נועם עוד שני תחנונים, ודיברו ביניהם כל הזמן, ואחר כך חזר הרה"ק מבאבוב לאושפיצין.

"טרם נסיעתו מדזיקוב שאל חסיד אחד מעיר מעליץ, אם ישא את בנו (או בתו) ב"א תמוז, אמר לו הרה"ק, כן, י"א תמוז הוא יום טוב, ואני אחי' על החופה. בנו הרה"ק והאנשים שמעמו סביביו תמחו לשמוע הדברים על החופה בעיר מעליץ ב"א תמוז. בבואם לקארלסבאד, היו שמה איזה זמן. ביום ג' שבוע, ח' תמוז, ישב האמרי נועם על כסאו ובידו מקטרת העישון, והבית הי' מלא אנשים ובתוכם רב אחד

עטרות של שבליים

מלאות ופרפראות

מהאם ראוי להכין דרשה מראש?

זאת חקת התורה וגו' (ט"ו, ב).

פירש רש"י: "זאת חקת התורה - לפי שהשטן ואמונת העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה, גזירה היא מלפני, ואין לך רשות להרהר אחריה".

וכתב רבינו הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זי"ע, בספרו הקדוש 'עטרת ישועה':

"הנה מה שאומרים הצדיקים תורה רביים הוא כדי להמשיך לבם של ישראל לתשובה. אולם כל זה באם נופלת במחשבתו התורה יתיכף בעת הצורך לומר, אז ידע כי התורה נשלחה מן השמים 'תורה אמת בפיהו' (עפ"י מלאכי ב', 1), ועל ידי זה 'דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב' ויוכל לקרב לבם של עם בני ישראל לתשובה. אולם לא נכון לחקור אחר התורה ולהזיז את מקודם למען יהיה מוכן בידו בעת שיצטרך, כי תורה כזו לא תפעול ולא תעשה שום רושם בלב חבירו לעוררו לתשובה.

וכמו שפירשו בספרים על קרא (דברים י"ט טו) 'ודרשת וחקרת כו' והנה אמת, נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת, היינו מה ששומע מן השמים ודורש יתיכף בעתה, אז היא תורת 'אמת' בידו. אבל באם 'נכון הדבר', שהיה על ידי הכנה בחקירה מקודם, אזי 'נעשתה התועבה הזאת' כו', עיין בדבריהם.

וזהו 'זאת חקת התורה', היינו כך היא המדה של אמירת התורה. 'אשר צוה ה' לאמור, היינו לומר יתיכף בעת צוה ה' ובעת שנופלת במחשבתו לפי העת והזמן, ועל ידי זה 'ויקחו אליך פרה אדומה', כי 'פרה אדומה' רומז לעולם התשובה כנודע, שעל ידי דברים כאלה תוכל לקרב לבם של ישראל לתשובה.

וזהו 'גזירה היא מלפני' אין לך רשות להרהר אחריה, היינו שגזירה היא בזה מלפני השי"ת שאין לך רשות להרהר אחר התורה 'מלפני', היינו טרם שיצטרך לומר. רק בעת הצורך, אז כאשר נופלת במחשבתו התורה אז ידע 'אשר צוה ה'', שהקב"ה שלח לו במחשבתו יתיכף 'לאמור, והבן".

עד כאן לשונו הקדוש.

ובהערות שבמהדורה החדשה (גבעת זאב, תש"פ) הובא המקור לרמז שעל אדניו כתב רבינו את דבריו, והוא מספר ליקוטי שושנים (ליקוטים מהרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זי"ע; פרשת ראה) וזלה"ק: 'ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך. ודרשת, היינו אמת תרצה לדרוש רביים. וחקרת', דרושך יעמיק חקר בסוגית הדברים. וזאלת', שאלותיך היו נכוחות ועצומות. והנה אמת', שלאחר כל הדרשה והחקירה יעלה הדבר יפה ואפשר שיהיה זה דרוש של אמת. אך 'והנה נכון הדבר', באם סידרת דיבורים אלו ודרוש זה לפניך והיו אצלך מוכנים מכבר, 'נכון' היינו הכנה וכו'. 'נעשתה התועבה הזאת', שכתובעה נחשב הדבר הזה..

ברם, יש לציין מה שכתב בספר 'החכמה מאין', כי הרה"ק רבי משה מראזוואדוב זי"ע בנו של רבינו הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, הרצה פעם רמז זה בפני רבו הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע בעל 'דברי חיים', וענה לו בריתחא: 'חס ושלום! פון וואס זאל א איד הנאה האבן?! פון א גלעזל וויין?! פון א שטיקל געבראטנס?! אז מען זאגט א גוט שפעטל מען הנאה האבן?! (- וכו' ממה היה היהודי? מוכס יין? מחתיכה בשר צלוי? אם אומרים פלפול טוב מותר להנות ממנה).

ואולם, רבינו העטרת ישועה' עצמו היה כן נאה דורש ונאה מקיים, וכמסופר בספר 'זכרון יהודה': "בדזיקוב היו ההקפות בשמחת תורה עבודה גדולה מאד. והעטרת ישועה היה רוקד עם הספר תורה בידו בכל ההקפות. דרכו בקודש היתה שפעם לפעם הפסיק באמצע הריקודין, והתחיל להשמיע דברי תורה. וכשגמר, המשיך בריקודין של מצוה. האמרי חיים (הרה"ק רבי חיים מאיר מוויניץ זי"ע) סיפר, שהיה פעם בשמחת תורה בדזיקוב אצל העטרת ישועה, האט ער און מיטען טאנצען אויסגעשאסן מיט א געוויין (- באמצע הריקודים פרץ בבכי), ופסק מלרקוד והתחיל לומר דברי תורה. ואמר האמרי חיים, שהכיר עליו, כי דברי התורה שהשמיע אז נפלו בדעתו באותו רגע משם.

וכן מובא בספר אמרי ישועה' (מנהג דזיקוב מעדות הגה"צ ר' ישראל משה לויפער זצ"ל; שבועות ח') ב'מילעכיגע קידוש' (סעודת החלב בחג שבועות) היו מביאין לפני מרן העטרת ישועה זצ"ל שני כרכי גמרא, ופתח את שניהם ובמקום שנפתחו היה נושא פלפול המיישב ומשלב את שני המאמרים יחדיו. יע"כ, וראה 'עטרת ישועה' על ל"ג בעומר (אות יא): 'בל"ג בעומר שנת תרע"ב נפתח לפנינו ספר תיקוני זוהר תיקון ל"ג ליום י"ז, ומצאתי בזה רמז שהוא ברזא דיום זה.